

Oponentský posudek na diplomovou práci
Římská militaria v civilním kontextu,
kterou (podruhé) předložil **Bc. Stanislav Kuník**

Vypracoval (opět) **Jan Kysela**

Po prvním neúspěšném pokusu ze září předchozího roku překládá Stanislav Kuník přepracovanou verzi svojí diplomové práce na téma *Římská militaria v civilním kontextu*.

Hlavním důvodem k zamítavému postoji, který jsem zaujal ve svém (níže připojeném) oponentském posudku na zářijovou podobu diplomové práce, bylo autorovo nakládání s předlohami. Namísto využití informací pro tvorbu vlastních úvahy, byly z předoh (zejména Nicolay 2007) povětšinou převzaty kompletní pasáže, které byly – s referencí či bez ní – přeskládány do nového textu neberoucího přílišné ohledy na lad logický, informační či slohový. Podobné porušení zásad odborné etiky jsem pokládal za dostatečný důvod k nepřipuštění práce k obhajobě, pronikat do jejího – čtenářsky nikterak snadno schůdného obsahu – jsem za těch podmínek neshledal nezbytným.

V posudku na tuto upravenou podobu práce je proto v první řadě nutné se zaměřit na změny, které oproti minulé verzi doznala, zadruhé – lze předeslat, že podmínky to již umožní – se zaměříme na obsahovou stránku práce.

Vytčení tématu a metody

Téma práce zůstalo podle očekávání zachováno. O něco více zamrzí, že se nic nezměnilo ani na úvodu. Zde se dočteme, že se budeme pohybovat především v Porýní (ve skutečnosti v naprosté většině případů v Porýní dolním, konkrétně na území dnešního Nizozemí – pracovní oblast Johanna Nicolaye – viz výše), „popřípadě pro doplnění údajů v jiných provinciích evropské části impéria“ (k těmto doplněním se ještě vrátíme). Autor si v úvodu stanoví za cíl „vyhodnotit informace o nálezech militarií z civilních lokalit jako jsou na sídliště, pohřebiště a okolí svatyň. [A d]ále se zaměř[it] na problematiku dílenské produkce v civilních sídlištích.“ Rovněž slibuje „zaměřit se na [...] veterány a jejich vliv na distribuci militarií po civilních lokalitách [...], u civilních pohřbů [...] na ty, které patřily veteránům nebo šlechticům z řad místního obyvatelstva, [...] u posvátných míst [...] na lokalitu Empel. [...] Ve druhé části práce se zameř[it] na produkci militarií v dílnách, které se nacházely na civilních lokalitách.“ Jakým způsobem bude toto (ambiciózní) „zaměřování se“ realizováno? To se musí čtenář nechat překvapit – svoji metodu autor neodhaluje.

Struktura

Pokud se týká struktury práce, ta nedoznala žádné změny: Úvod a závěr jsou proloženy dvěma hlavními kapitolami – 2. *Výskyt militarií v civilním kontextu* a 3. *Produkce militarií v civilním kontextu*.

Ve struktuře druhé kapitoly došlo nanejvýš ke změně v uspořádání lokalit pojímaných v podkapitole 2.5 (nezměnil se však obsah těchto oddílů), naopak zůstaly zachovány logické „mouchy“, nepřehlednost a nestrukturovanost podávaných informací: na jediné úrovni jsou vedle sebe umístěny (a za sebou v tomto pořadí seřazeny) podkapitoly: 2.1 *veteráni v civilním životě*; 2.2 *civilní nošení zbraní*; 2.3 *zákony o nošení zbraní*; 2.4 *vojáci v sídlištích v zázemí*; 2.5 *civilní sídliště v Dolním Porýní*; 2.6 *Civilní sídliště východně od Rýna*; 2.7 *možnosti interpretace archeologického materiálu*; 2.8 *kultovní místa*; 2.9 *římské hroby*; 2.10 *shrnutí*.

Podkaptioly 2.5 a 2.6 mají přitom fungovat jako základ pro srovnání (dozvíme se to ale až ve shrnutí 2.10), kapitola 2.7 potom má být (snad) jejich vyhodnocením... Proč však potom následuje na téže úrovni i kapitola 2.8, v níž jsou lokality představeny bez vyhodnocení a 2.9, které jsou porýnské hroby srovnány s pannonskými a je učiněn pokus o jejich vyhodnocení? Proč je do „civilních sídlišť“ (kap. 2.5) zahrnuto i pobřežní (kap 2.5.8)?

Proč je kapitola o zákonech regulujících nošení zbraní zařazena až za kapitolu o zbraních v rukou civilistů?

Struktura kapitoly 3 zůstala pak zcela beze změny. I v upravené verzi tak platí, že tato kapitola s názvem *Produkce militarií v civilním kontextu* (v diplomové práci, jejímž tématem jsou – připomněme – „militaria v civilním kontextu“) se z dvou třetin (13 z 20ti stran) zabývá výrobou militarií v sektoru státním a vojenském!

Změny oproti předchozí verzi

Práce prošla svědomitou jazykou revisí: text plyne poměrně hladce, věty na sebe již skoro vždy a víceméně logicky navazují, byly odstaněny pasáže (někdy celé odstavce) nejočividněji bourající myšlenkový tok práce... Srozumitelnost práce, coby odborného textu stále zůstává podprůměrná, její zvládnutí však už od čtenáře nevyžaduje tvorbu pomocných kresebných schémat...

Pokud se obsahové stránky týká, krom odebrání některých a důsledného přeformulování mnoha dalších odstavců byly rovněž jisté pasáže přidány. Konkrétně však tyto přídatky dosahují celkové délky 4 stran. To zajisté dokládá jistou snahu, v celkovém objemu posuzované práce však tvoří zanebatelných 5%. Tak nepatrný nárůst textu je do jisté míry zarážející – vždyť v seznamu literatury přibýlo hned 12 nových titulů včetně jedné práce ve francouzštině a jedné v dánštině (!!!). Velké množství z těchto nových referencí je použito jedinkrát (dánský článek je naopak citován dvakrát), často k podpoře (neproblematických) pasáží původního textu. To by nebylo na závadu. Mnohem výraznější výhrady lze vznést proti tomu, že autor nahrazuje citace uvedené v první verzi práce novými odkazy, které ale přebírá z díla a místa, na které původně odkazoval! Tak je tomu v odkazech na primární prameny (CIL, pozn. 16, 93, 153, 157, 159; FIRA, pozn. 20; Dig. Iust., pozn 39), ale i na sekundární literaturu. Tak ve stávající pozn. 18 je původní odkaz na Nicolay 2001 nahrazen odkazem na Breeze 1976 včetně chyby v citaci, které se Nicolay dopouští. Skutečně je smyslem nového poznámkového aparátu podepřít autorovy argumentace a přetvořit text více v jeho vlastní výzkum? Nebo jen za co nejmenší cenu vytvořit dojem, že tomu tak je? Kdyby autor důsledně pracoval například s Cosme 2007, jak by mohl jedinou letmou zmínkou přejít nápis z Monceaux-le-Comte, kde se hovoří o centurionovi dohlížejícím na výrobu pancířů v dílně v Galii Lugdunensis? Proč chybí tento odkaz v kapitole 2.4 či proč není podrobně pojednán a analysován v kapitole 3?

A ještě detail: míra úprav byla v různých částech textu nerovnoměrná. Zcela beze změny zůstaly například „medailonky“ jednotlivých lokalit v podkapitole 2.5. K nim mi při práci na prvním oponentském posudku nebyl dostupný originál Nicolayovy práce, a nemohl jsem tak zjistit, do jaké míry jsou pasáže opsány... Letmé srovnání s pasáží, kterou jsem si mezitím opatřil, ukazuje, že opsány byly doslova, jako i zbytek práce, na rozdíl od něj však toto opsání není v nové verzi maskováno stylovou úpravou.

Do práce byly přidány odkazy na obrazovou přílohu.

To podstatné na závěr: Kandidát provedl v práci estetické a formální změny, které do jisté míry přispívají k její snažší čitelnosti. Kandidát titulu magistr by však měl podobné úkoly zvládat na první pokus. Struktura a obsah práce zůstaly v podstatě nezměněny. Podstatná část práce tak stále sestává z pasáží doslova opsaných z nemnohých předloh, aťsi to za současného stavu je o něco méně patrné (jinými slovy, krom toho, že je práce opsaná, ještě usilovně předstírá, že opsána není). Vzdor tomuto konstatování se zaměříme na práci samotnou.

Obsah, metoda a řešení

Kapitola 2: militaria v civilních kontextech

Autor nás odpočátku nenechá na pochybách, kde tkví odpověď na všechny otázky kolem militarií na sídlištích: vojenští veteráni usazení na civilních sídlištích. Do první kapitoly

vtrháváme pojednáním o institucionálním postavení, epigrafických pramenech a sídlištních preferencích veteránů atd. Skutečnost, že v práci řešíme *militaria*, a měli bychom si tak například vyjasnit, co jimi chápeme, zjevně není hodna pozornosti, stejně jako možnost, že *militariemi* (či *zbraněmi* – v práci se oba netotožné pojmy nevybíravě mísí) mohly nakládat i osoby *civilní*... Nu co, přibližnou definici *militarií* pochyťá bystřejší čtenář z průběhu textu a na *civilny* dojde hned v kapitole 2.2. I zde se ale jako v čínské detektivce dozvíme vraha hned v první větě: od 2./3. století př. *militaria* přechází z výhradně vojenského do *civilního* užívání... Následně je tato myšlenka rozvíjena a podpořována argumenty, potom je poznamenáno, že některými *zbraněmi* se mohlo i lovit a až potom jsme uvedeni do právního rámce držení a nošení *zbraní* v římské říši. Další kapitola: *Vojáci v civilních sídlištích!* Úvodní odstavec nevztažený k času, místu, způsobu ani ději a následně dvě (z) příkladové studie(?), krátké odstavěčky (oba budou doslova zopakovány v následující podkapitole) zmiňující dvě sídlištní lokality, na nichž byla nalezena *militaria*... Proč právě zde? Na základě jakých indicií autor identifikoval zdejší *militaria* jako předměty vojáků v aktivní službě na rozdíl od „*memorabilií*“ veteránů, s nimiž počítá jinde?

Podkapitola 2.5 *Civilí sídliště v Dolním Porýní* neboli nerevidovaný překlad Nicolayovy monografie: lokality jsou uvedeny svým holandským toponymem, dozvíme se chronologii a dějiny bádání, namnoze postrádáme však údaje jako status lokality (*municipium?* *vicus?* *villa?* ...) či její rozsah; přehled nálezů uvádí kandidát (na rozdíl od své předlohy) zcela sumárně: nekvantifikuje „méně zajímavé“ artefakty, mnohdy ani neztrácí čas z přesnějším typologickým určením. To mu ostatně není ani k ničemu nezbytné: materiál následně neanalyzuje ale přímo přebírá závěry.

Nevíme tedy dost dobře, co s čím (ať už lokality nebo artefakty) máme srovnávat v následující podkapitole, *Civilní sídliště východně od Porýní*. I ta je ostatně výtahem z jediného pojednání (Pfahl – Reuter 1996). Za pozornost možná stojí, že jako oblast „východně od Porýní“ autor – který tento detail opomíná uvést – označuje oblast Bádenska-Württemberska. Jaký smysl má zařazení této podkapitoly? Srovnání se situací v Nizozemí? Reálně není provedeno. Rozšíření perspektivy? Máme tedy věřit v tak naprostou jednotu římského světa, že se můžeme pro paralely bezostyšně natahovat ob dvě tři provincie?

Když pak autor přistoupí k úvaze o *Možnostech interpretace archeologického materiálu* (podkap. 2.7), zůstává čtenář už zcela odkázán na vlastní fantazii, má-li rozhodnout, zda autor provádí srovnání Dolního a Horního Porýní či zda vyhodnocuje situaci v horním Porýní/Podunají. Tak tomu je nejspíše, soudě alespoň z toho, že text nadále odkazuje na jedinou práci Pfahl – Reuter 1996, a to postupně na str 125, 127 a 128.

Postup, kdy je jev nejprve intepretován a až následně dokumentován příklady z konkrétních lokalit je užit i v podkapitole o nálezích *militarií* z kultovních míst (kap. 2.8). Hlavním příkladem je zde chrám v lokalitě Empel (2.8.1), pojednávány jsou i říční nálezy včetně několika (Nikolayem) dobře zvolených příkladů (2.8.2). Zařazení následujících tří příkladových studií vyvolá ne jeden otazník. V kapitole 2.8.3 není vůbec jasné, zda se jedná o *civilní* kultovní lokalitu nebo o naleziště říční. Autor to neupřesňuje a jeho minimalistický přístup k členění textu připouští obě možnosti (ještě štěstí, že lze skutečný stav věcí ověřit u Nicolaye). V případě „*lokality*“ Waal (2.8.4) je sice rovnou zmíněno, že se jedná o řeku (nedozvíme se ale, proč se autor přiklání k interpretaci nalezených *militarií* coby votiv spíše než jako ztrátových předmětů). V případě Lobithu – De Bijlandu (2.8.5) se uvažuje o tom, že *militaria* se do řeky dostala v důsledku stržení vojenského tábora proudem. Otázka: proč tedy lokalitu řadit do kapitoly o rituálních nálezových kontextech a obecně do práce o *militariích* v kontextech *civilních*?

Funerální nálezy *militarií* řeší kapitola 2.9 *Římské hroby*. Nemá cenu opakovat zde znovu výtky k pořadí interpretace -> argumentce -> dokumentace; spíše na okraj lze vyslovit podivení nad etnickým/kulturní determinanem nadpisu – „*Římské*“ – když je ukládání *zbraní* do hrobů průběžně označováno za rys neřímský a spojovaný s předřímskou tradicí, se

seberepresentací domorodých elit či s kulturní infiltrací zpoza limitu. Nezanedbatelnou argumentační mezeru zanechává autor mimovolným připuštěním, že některé (potenciálně všechny?) jím pojímané hrobové kontexty mohou být ve skutečnosti pohřby vojáků ve službě. Recept k rozlišení hrobu vojenského od veteránského autor nenabízí.

Určitou nejistotu projevuje pak i stran důvodů (ne)přítomnosti militarií v pohřbech – uvede, že bojovnícké pohřby nemají v Dolním Porýní z doby předřímské tradici (provede nicméně zbytnou odbočku na sousední území treverské, aby čtenář přesněji pochopil, co taková tradice ukládání zbraní do hrobů obnáší), následně ale argumentuje, že nepřítomnost zbraní v dolnorýnských hrobech doby římské je zapříčiněna rychlou romanisací místního obyvatelstva.

Tak jako jsme se v pojednání o civilních (sídlištních) nálezových kontextech bez varování přenesli z dolního do horního Porýní, ve funerální podkapitole provedeme podobný operetní skok do Pannonie. Proč právě sem? Autor neuvádí jiný důvod, než že se k tomu rozhodl... Z pannonského prostředí bere autor (krom několika příkladů pohřbů se zbraněmi) i teoretické shrnutí k problematice (kap. 2.9.3), ač je toto z Mártonova pojednání přebráno opět slepě, není vztaženo k žádnému konkrétnímu materiálu či jiným okolnostem a vystavěno je – již v přebíraném originále – na zcela disparátních kritériích.

Celkové shrnutí druhé kapitoly v podkapitole 2.10 je pak (coby generalisace zjednodušení generalisovaných opsaných tvrzení) textem neuchopitelným, v němž si jednotlivá tvrzení oprostěná od počátku o jakémkoliv zdání konkrétna navzájem protiřečí (militaria v civilních sídlištních jsou zároveň memorabilii a zároveň šmelcem). K Nicolayovým bystrým závěrům přidává kandidát jen zmatek a z metodického hlediska problematické srovnání s pohřebním zážánem v Pannonii.

Ve čtenáři tu klíčí otázka proč bylo vlastně v rámci diplomové práce třeba problematiku (navíc problematiku pro danou oblast již příkladně zpracovanou na úrovni disertace) pojímat v této bezbřehé šíři. Dva pokusy (ač svým provedením ne zcela úspěšné) o srovnání situace dolnorýnské s jinými oblastmi římské říše ukazují, že problematiku lze z Nicolayova pracovního území přenést i do široce střeoevropského prostředí. Kdyby – a zde opakuji svůj zářijový posudek – byla práce postavena na srovnání Nicolayových závěrů se situací v (Praze nejbližším) Raetii, Noriku a Pannonii a tematicky zúžena například jen na situace sídlištní či naopak pohřební, měla by dle mého názoru plně oprávnění a mohla by dospět k zajímavým závěrům. Ve stávajícím stavu tomu tak není ani v jednom ze zmíněných bodů.

Kapitola 3: výroba militarií v civilních kontextech

Jak již bylo uvedeno shora, kapitola o výrobě militarií v civilních kontextech se z dvou třetin zabývá výrobou militarií v kontextech vojenských a státních. Tyto pasáže, jejichž zařazení do takto zadané práce považuji za zbytečné a nemístné, zde proto neberu v potaz. Podotkněme nicméně (a opět pouze opakuji konstatování uvedená již v zářijovém posudku), že jejich vypuštěním se text smrskne na 105218 znaků¹, tedy pod 108000 znaků přípustných jako minimální rozsah diplomové práce.

Výroba militarií (v nejširším slova smyslu) v nevojenských dílnách je samozřejmě velice pravděpodobnou hypotézou, a to jak zakázková výroba pro příslušníky vojska tak – vzhledem k tomu, že držení (na rozdíl od nošení) zbraně nebylo římským právem nijak omezováno – pro klientelu civilní. Kuník shromáždil ze svých předloh některé zajímavé nápisné doklady výroby militarií v (možná) nevojenských kontextech, neuvádí je však ani v plném znění, natož aby pokusil o jejich analýzu nad rámec sekundárních pramenů, z nichž vychází (viz např. výše zmiňovaný nápis z Monceaux-le-Comte). Ve dvou příkladových studiích se pokouší zakázkovou nevojenskou výrobu doložit na kování opasků a

¹ Počítáno z textu práce včetně poznámkového aparátu ale bez titulní strany, obsahu, seznamu literatury a seznamu vyobrazení. Rozsah práce včetně těchto problematických pasáží je 128759 znaků.

dýk/mečů/pochev, stejně jako jinde přebírá však ze svých předloh zejména závěry bez argumentů. V místech, kde tyto přece jenom mezi řádky proskočí, se lze dohadovat, že základní premisou je pro něj nezpůsobilost táborových dílen k vysoce kvalitní či luxusní produkci. Kdo měl ale lepší podmínky pro získání zbrojařských dovedností než legionářští *immunes*? Odkud se měla šířit císařská propagandistická ikonografie, když ne z táborových dílen? A kde se měly vzít vzory pro dílny soukromé než v dílnách táborových? Proč vnucovat římskému světu racionalitu 19. a 20. stol.? Neargumentuji zde proti existenci soukromých dílen, jen ověřuji sílu autorových argumentů, která není valná.

Argumentace a vnitřní logika

Celkové vyznění práce tedy nepůsobí nejlépe. Bohužel ani dílčích postřehy a argumentace nesvědčí o autorově schopnosti logického uvažování či reflexe (či schopnosti své úvahy srozumitelně sdělit). Práce přetéká výroky nedotaženými do stavu argumentu a smutně visícími ve vzduchoprázdnu, protimluvy (vojenské diplomy byly chovány po generace ale o odstavec dál byly předmětem recyklace); hypotézami presentovanými bez důkazů jako fakty (veteráni), neurčitostí, nekonkrétností („několik dýk“) a neschopností rozlišovat mezi obecným a dílčím, představit pojednávané jako součást jakéhosi celku (svatyně, sídliště = ta, v nichž byla nalezena *militaria* - nakolik je to běžné? Jsou i kontexty bez *militarií*?). Jeden příklad: „Produkce vojenských dílen mohla být méně zásadní, než by se zdálo, protože rekruti přicházeli do tábora již se zbrojí“ ... Zaprvé není zjevné, proč by tomu tak mělo být, zadruhé zůstává zamlčeno, kde byla tato zbroj ve skutečnosti vyrobena a - byla-li rekrutovi přidělena „náborovým střediskem“ - zda byla vyrobena v kontextu méně vojenském než tábor. Přítomnost kovárny na Magdalensbergu je dostatečným důvodem k tomu, aby tam bylo hledáno centrum výroby ozdobných dýk. Proč je v pohřbu z maďarského Cserszegtomaj třeba hledat příslušníka pomocných sborů na základě toho, že byly v oblasti nalezeny vojenské diplomy Treverů (střední Porýní), Azalů (místní kmen) a Ituraeů (Iudea)?

Oborové a obecné znalosti a dovednosti

Již výše bylo naznačeno, že v práci nejsou závěry stavěny na pramenech a jejich analýze či argumentaci o nich, nýbrž naopak jsou předloženy závěry následně ilustrované příklady. Takový postup lze v archeologii uplatnit na populárně naučná pojednání, nikoliv na práci aspirující na odbornost (kterou by měla být i práce diplomová). V podobném žánru pak jdou závěry vystavěné na jediném příkladu (str. 14).

Tento prapodivný přístup ilustruje autor hned v prvním odstavci úvodu: práce věnované *militariím* se podle něj soustředí na jejich užití ve vojenské sféře, nezaobírají se ale „tím, co se s vojenským vybavením dělo po odchodu vojáka z aktivní služby“. Skutečně tu jdeme dělat archeologii? Máme jasno v tom, že v této nauce si necháváme příběh vyprávět předměty namísto toho, abychom vyrazili do polí (nebo publikací) pro předměty doprovázející příběhy? Výklad osciluje mezi tvrzeními na jednu stranu banálními, na druhou vrcholně odbornými (severovská kolegia *iuventi* jsou nám vmetena do tváře jako všeobjasňující fakt; pochvu typu Allériot čtenář buď důvěrně zná nebo má smůlu - vysvětlovat se mu nic nebude).

Výčet více či méně závažných oborových prohřešků a nedostatečností by vydal na dlouho, zde tedy pouze několik příkladů: Augustovská *Lex iulia de vi publica* má údajně předchůdce z 2.a3. stol. (po Kr?). Školený archeolog by neměl o okolí Balatonu a Scarabantie hovořit jako o „lokalitách“ ale jako o „oblastech“; archeolog římských provincií - manifestující navíc svoji znalost francouzštiny - se pak NESMÍ dopustit smrtelného hříchu, jakým je užití výrazu „galo-románský“!!! Rozhodně by naopak měl umět skloňovat slovo „kování“, nepoužívat výraz „disposice tábora“ pro „interiér tábora“ a vyhýbat se dětinskému výrazu „brnění“ (to lze v odborném jazyce uznat nanejvýš pro zbroj kroužkovou, a to ještě obtížně mimo kontext raně středověký).

Autorovu ztracenost v odborné terminologii ilustruje například jeho nadužívání výrazu „identifikace“ často ovšem ve smyslu „interpretace“.

Styl

Jak již bylo řečeno výše, jazyk práce zůstává krajně neladným a obtížně zvladatelným navzdory jazykové úpravě. Volba slov, syntaxe, řetězení vět zůstávají daleko od očekávání, které lze klást na jazyk universitně vzdělané osoby. Nejednou nabyde čtenář dojmu, že autor vlastně neví, co chce přesně říci či jak to říci.

Překlepy („helma typu Weusenau“) a gramatické chyby („mílit se“) v těchto souvislostech ani nepůsobí rušivě – s natolik sníženým prahem čtenářské citlivosti je třeba k textu přistupovat.

Formální stránka

Obrazová příloha je kvalitní (ostatně ve své většině je přebrána z Nicolayovy práce), stejně jako popisky k ní. Oproti předchozí verzi je třeba pochválit, že je na obrázky v textu odkazováno.

Seznam literatury i odkazy v textu jsou provedeny důsledně. V nepochopitelných drobnostech se odchylují od citační normy UKAR, děje se tak nicméně konsistentně. V seznamu literatury chybí některé práce citované v textu: Franzius 1999 (naštěstí lze citaci bez obtíží nalézt v práci Nicolayově), Nicolay 2009 (překlep? Má být 2007?). Práce Lodewijckx et al. 1994 je pravděpodobně v seznamu literatury uvedena s vročením 1993, Lodewijckx – Wouters – Schuerman 1999 pak s vročením 1996.

Závěr

Druhé verze diplomové práce Stanislava Kuníka doznala jistou (v podstatě kosmetickou) úpravu, nic podstatného se na ni však nezměnilo. Chybí jí jasný cíl, jedinou její metodou je kompilování cizích úvah (a nyní navíc důsledná snaha zakrýt, že se o kompilaci jedná). Autor v předložném textu neprojevuje ani hlubokou poznamenanost oborem, jehož magistrem se aspiruje stát, ani dostatečnou míru a schopnost samostatného uvažování a odborného projevu.

Práci proto neshledávám za dostačující podklad k obhajobě a k udělení titulu magistr.

Oponentský posudek na diplomovou práci Bc. Stanislava Kuníka, září 2015

Diplomová práce Stanislava Kuníka se zaměřuje na militaria přítomná v civilních kontextech římských provincií s geografickým těžištěm v Dolní Germánii. Proč? I tématem se nezabývajícím oponentovi je známo, že totožné téma v totožném geografickém rámci zpracovává ve své velmi zdařené a nedávno publikované disertaci Johan Nicolay (Nicolay 2007). Nebylo by užitečnější například přenést toto mimořádně zajímavé téma do středoevropského prostředí a konfrontovat Nicolayovy závěry se situací v Dunajských provinciích?

Práce je na první pohled logicky strukturována (na pohled druhý vyvstávají další otázky): skládá se krom úvodu a závěru ze dvou hlavních kapitol 2. Výsky militarií v civilním kontextu a 3. Produkce militarií v civilním kontextu. Kapitola druhá je dále členěna na oddíly věnující se veteránům římského vojska v civilním životě; zbraním (proč ne militáriím?) v rukou římských civilistů; zákonům regulujícím nošení (či spíše držení) zbraně (proč není tento oddíl spojen s předchozím?); přítomností vojáků v civilních kontextech (proč není tato kapitola úžeji provázána s pojednáním o veteránech?); civilním sídlištím (rozuměj „která vydala římská militaria“) „v Dolním Porýní“ a „východně od Rýna“; následně se tážeme na „možnosti interpretace archeologického materiálu“, abychom se pak opět vrátili k nálezovým kontextům římských militarií, tentokrát kultovním a funerálním. Po kratičkém shrnutí celé komplexní problematiky druhé kapitoly se vrháme do kapitoly třetí věnované produkci militarií v civilním kontextu, z jejíž dvaadvaceti tiskových stran jich je minimálně patnáct věnováno výrobě militarií v „kontextu“ (či spíše sektoru) vojenském či státním. Přesvědčen, že sdělil vše podstatné (a díky zahrnutí zmíněných patnácti irelevantních stran i nafouklul práci do objemu dostačujícímu k uznání za diplomovou) pak autor přechází k závěru, seznamu literatury a obrazové příloze. Ta je sice provedena v rámci možností úpravně, dokonce grafy a plány převzaté z Nicolayovy publikace jsou přeloženy do češtiny, na žádný z grafů ani plánů však není v textu ani jednou odkázáno!!! Dokonce ani obsah grafů není na žádném místě práce předmětem diskuse, nanejvýš se pracuje se závěry, které z něj mezi řádky plynou.

Podobně jako u struktury práce i při četbě čtenář prožívá efekt prvního a druhého pohledu: text plyne kupředu řadou věcných formulací a bystrých dílčích pozorování, po několika stranách však četba uvízne v tenatu komplexních tvrzení bez jediné reference, navzájem nesouvisejících ač navazujících odstavců, tvrzení vystavěných na analýze, která v předchozím neproběhla (či na ni přímo odkazujících), stylových nesourodostí či prostě temných míst... Nezbyvá pak než se chopit práce, na niž kandidát v diplomce odkazuje (shodou okolností Nicolay 2007), vyhledat předlohu příslušného temného místa... a potvrdit si klíčící podezření.

Práce Stanislava Kuníka je totiž ve své většině kompilátem doslovně přeložených pasáží z nevelkého počtu publikací, mezi nimiž vede opakovaně již zmiňovaná monografie Johana Nicolaye. Další opisovaná díla (např. Bishop 1985; Scott 1985; Oldenstein 1985; Pfahl - Reuter 1996; Daelle 1999; Mráv 2010; Letki 2011) autor/kopista využije pro stvoření jedné samostatné kapitoly, kterou bez velkých snah o provázání jednotlivých částí implantuje do textu (vnitřní nesourodost takto stvořeného slepence zanikne v celkové nepřehlednosti textu, v němž čtenář beztak nechápe odkud kam autorovy myšlenky kráčí). Z těchto prací jsem měl k dispozici pouze některé (Nicolay 2001, 2007: kap. 1, 5, 6 a 7; Bishop 1985; Mráv 2010; Letki 2011), ve VŠECH případech, kdy na ně bylo v práci „odkazováno“, však z nich bylo stejným způsobem bezostyšně opisováno... Nemám důvod se domnívat, že Kuník zacházel jinak s předlohami, které jsem pro srovnání k dispozici neměl.

Ve velkém množství případů autor (naivně) na opisovaný pramen odkazuje (kdo by z jednoho odkazu usuzoval, že je opsána celá strana?), jindy „pozapomene“. Opisované texty jsou ve své většině nanejvýš kráceny o „nepodstatné“ detaily (například o příslovečná určení

času či místa, argumentace či prostě kontext, a vytváří tak dojem všeobecně platných výkřiků že tmy), jen tu a tam autor (kompilátor) text převarí do čehosi více vlastního (což ještě není zárukou jeho větší srozumitelnosti). V některých případech je s opsáním Nicolayova textu převzata i reference na starší literaturu (např. na str. 13, pozn. 6 a 8). Nelze pochopitelně doložit, že Kuník s tímto starším textem nepracoval, rozhodně ho nevyužívá více, než Nicolay. Naopak Bishopův odkaz na „Tacita a Cassia Diona“ (str. 57) nechal opisovač v pahýlovité formě. Místy dochází při „překladu“ k nepochopením originálu a nemístným posunům ve významu: opakovaně je zmiňována lokalita Cologne, na str. 51 je slovo „later“ přeloženo jako „dříve“, na str. 55 nebylo pochopeno, že slovo „produce“ má i jiné významy než „vyrábět“, na str. 38 se střetáváme s hádankou „virtuální absence zbroje“. Práce není opsána - je kompilována z neumě opsaných částí oproti předlohám přeskládaným podle logiky, které rozumí asi pouze kopista sám. Větší úsilí, více práce do ní kandidát nevložil. Materiál ani sám neanalyzoval, ani na základě převzatých textů netvoří nové závěry (ani nemá ambici tak činit), ve chvíli kdy opouští předlohy - ale často i v jejich překladech - se vyjadřuje toporně, zmateně, neumně a s gramatickými chybami. Neovládá ani odborné výrazivo (či jej ignoruje): „deposit hrobů“ (str. 20), „kontextový fond 2. stol.po. Kr.“ (str. 19), „dolní hrot kopí“ (str. 31), „brnění“ (str. 36)...

O obsahu a formálních stránkách práce nemá na tomto místě již cenu pojednávat.

Neshledávám jediný důvod, proč by měla být práce připuštěna k obahojobě, tím méně k tomu, aby byl na jejím základě autorovi udělen titul magistr.